

Політична, просвітна і господарська часопись. Виходить що тижня в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 кор., піврічно 3 кор., чвертьрічно 1.50 кор. Поодиноке число коштує у Львові 10 сот., на провінції 12 сот.
За границею „Свобода" коштує на цілий рік: В Німеччині 6 марок; в Росії 3 рублі; в Америці 2 доляри.
Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА", Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 30. ЛЬВІВ, субота, дня 22 липия 1916. Рік XX.

Так робити не треба.

Дволітна світова війна зробила великі переміни не тільки в тім, що пересунула на ріжних фронтах границі поодиноких держав, не лишень переміну в способі житя міліонів людий, покликаних під оруже і в многих областях господарської, суспільної і правної організації — не менші зміни зробила вона і в людських поглядах — в людській души.

Наш український сільський народ, з окрема ся його частина, що жиє в Австрії, визначав ся з давна, на загал беручи, гарними прикметами души. Стверджує се статистика (спис) кримінальних засудів за звичайні злочини чи провини, яка виказує, що серед наших людий кримінальних проступників було розмірно дуже небогато. Потверджує се і наша еміграція до Америки чи до Німеччини, де тамошні суди наших людий судили доволі рідко, відносно без порівнаня рідше як членів инших народів хочби з нашої Австрії. У нас царювала засада, що „не чужого ми бажаєм, а свойого права" і наш чоловік не посягав ніколи по чужі права, не наносив кривди другому, рад був тільки, коли йому самому не роблено кривди.

В сих гарних прикметах зробила в дечім вилім теперішна війна, не кажемо у всіх, лиш у деяких одиниць. Непевність житя і майна, гроза великого загального нещастя, супроти котрого зникають почуваня одного чоловіка, спричинили се, що в деяких людий захитали ся границі в розріжнюваню між добрим а злим вчинком, між тим, що годить ся, а що ні, що вільно по закону, а що закон заборонює і карає. Лучали ся в часі ворожого наїзду, особливо в початках війни, посягання по чуже полишене добро, мовляв, що властитель не верне, а шкода, щоби людська праця опинила ся в инших руках. Часто притоку до сего давали московські козаки і салдати, заохочуючи, а то і змушуючи наших людий до того, щоби брали людське добро. Се робили козаки і салдати не тільки в нас, але і в західній Галичині

Се є однак тільки одна з болючих появ війни, а властиво московського наїзду, що загнала в руїну неодного чоловіка і знищила неодну родину.

Та не про се хочемо говорити. Великим лихом, бо лихом, що є ознакою упадку людської души, є що инше. Є ним доносництво (денунціяція), котре ту і там — на щастє серед наших селян чи селянок зовсім рідко — зачало в послідних часах вкрадати ся в наші села.

Війна віддала значну частину кримінального судівництва над цивільним населенєм в руки військових судів. Всі діланя, що йдуть на шкоду оружної сили (§ 327 військового карного закона) — а понятє є ту дуже широке, — головна зрада, обида маєстату, шпіонажа, забуренє публичного спокою і деякі инші злочини і провини підпадають під осуд військових судів і в тім случаю, як їх доверщать цивільні особи. В Галичині і Буковині істнує від двох літ стан виїмковий з доразовими судами, де на случай одноголосного потвердженя вини обжалованого істнує тільки кара смерти без права внесеня жалоби невважности або відклику до висших інстанцій. Коли нема одноголосности, або коли доказу вини не можна перевести сейчас, тоді справа в звичайнім поступованю іде перед військовий полевий суд, в котрім по переведеню слідства і устної розправи військовий трибунал зложений з чотирех офіцирів і одного військового судії (авдитора) видає вирок. Ту вже звичайно на случай засуду западає кара вязниці, а лиш дуже рідко кара смерти.

По повороті наших властий розпочали ся арештованя тих, котрі в часі московського наїзду стояли на услугах Москалів, працюючи на шкоду нашої держави або нашої армії. Арештовано і тих, що допустили ся тяжких політичних злочинів, як обиди маєстату (обиди цісаря) чи забуреня публичного спокою через обидливі ворожі вискази. На винних упали тяжкі засуди. З того скористали ріжні чорні духи — передовсім ті з „вибраного Богом народу", що нераз самі вислугували ся Москалям — і до військових судів посипали ся ріжні доноси на зовсім невинних людий. Невинних арештовано, але вже в слідстві або на розправі показала ся їх невинність і їх увільнювано.

Тої страшної язви,

виступили навіть самі власти, пятнуючи публично доносництво на невинних людий.

Наші люди від тої зарази доси загально були вільні. Але в послідних часах приключило ся кілька случаїв, що наші селяни зробили фалшивий донос на своїх особистих противників — таки своїх односільчан — з котрими мали особисті порахунки за грунт, худобу чи гроші.

Такі Юди-Іскаріоти, що невинних людей запроторюють в тюрму, заслугують на найбільше на пятноване і погорду. Сї люди є гірші від звичайних розбійників, що нападають на свої жертви, бо перед розбоєм можна нераз оборонити ся, а перед чорним клеветником, що виступає скрито і не виявляє свого імени — ніколи! Сей позний упадок всіх людських почувань оставмо вже иншим — а на своге ближнього, а в додатку чоловіка тої самої віри і мови, наші люди не сміють і не повинні робити доносів.

Се важне особливо тепер в часі нової грози ворожого наїзду на наш край, коли місцями ту і там пересувають ся боєві лінії. Серед таких обставин донос на невинного чоловіка може спричинити навіть смерть такого, що Богу духа винен, а в кождім разі може спричинити вивезене до Талергофу.

Війна і так здесяткувала і знищила наш нарід більше як який небудь инший, не вільно нам отже самих себе десяткувати! Вирозумілости і сильної народної сполуки потреба нам тепер на кождім кроці!

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА НАРОДНИЙ ФОНД!

Датки належить відсилати під адресою: Краєвий Союз Кредитовий у Львові, Ринок ч. 10, на вкладнову книжочку ч. 5000 з дописною „Народний Фонд".

Світова війна.

На російськім фронті.

Щоби осягнути свою ціль — проломити австрійсько-німецький фронт розпочали Москалі в дни 4. червня 1916 р. свою велику офензиву (наступ), зібравши до сего кілька міліонову армію і богато артилерії та кавалерії. Про теперішне російське військо подають німецькі газети такі цікаві подробиці:

Російське військо, з яким бємо ся нині, не є те саме, що перед роком. Та хоч воно скоро на борзї утворене з неперебраного людського матеріялу Росії, то все таки воно чисельно дуже підносить боєву російську силу. Число кавалерії не вросло, але все таки осягнуло сеїй первісний стан, що богато значить супроти великих втрат в конях. Кожда дивізія прибільшена одним полком артилерії, зложеним з шістьох батерій, а кождий корпус трема тяжкими батеріями, з котрих кожда має по шість гармат. Гармат і муніції доставили Америка і Япан. Стоїмо отже проти випочатого, доповненого і збільшеного війска.

До часу офензиви Брусілова був поділ сего війска на австро-угорськім фронті ось такий: Група війск Еверта і Куропаткіна, якої

кватира є в Пскові, мала 82 до 96 дивізій піхоти і 22 дивізій кавалерії. З того припадало на дванайцяту армію генерала Горбатовського (кватира у Венді) 12 до 15 дивізій піхоти і 7 дивізій кавалерії, на пяту армію Плєве в Режиці 18 до 21 дивізій піхоти і 7 дивізій кавалерії, на першу армію Литвинова в Дисні 5 дивізій піхоти і 4 і пів дивізії кавалерії, другу армію Смирнова в Докшицях 20 дивізій піхоти і 3 дивізії кавалерії, на десяту армію Радкевича в Миньску 13 до 17 дивізій піхоти і одна дивізія в резерві, на четверту армію Рогози в Крашині 8 дивізій піхоти і півтора дивізій кавалерії, на третю армію Лєша в Слуцку 6 до 10 дивізій піхоти і 3 дивізії кавалерії.

Група війск Іванова, головна кватира в Бердичеві, мала 41 дивізій піхоти і 14 дивізій кавалерії. З того припадало на осьму армію Брусилова в Рівнім 13 дивізій піхоти і 6 дивізій кавалерії, на одинайцяту армію Сахарова у Волочисках 9 дивізій піхоти і одна дивізія кавалерії, на сему армію Щербачева в Гусятині 9 дивізій піхоти та дві і пів дивізії кавалерії, на девяту армію Лєшицького в Каменци Подільськім 11 дивізій піхоти та 4 пів дивізії кавалерії. В резерві стояла шеста армія.

Уся сила трех російських військових груп на східнім фронті виносила менше-більше 137 дивізій піхоти і 36 дивізій кавалерії; пішого війска було отже 2,740.000, кінноти 162.000; на цілім російськім фронті від Припети на Волини по буковинські Карпати було отже около два міліони російського війска. В ціли теперішної офензиви скріплено полудневі групи о яких 14 дивізій піхоти, отже з приданою їй кавалерією і треном о яких 1,175.000 людий, а верховну команду обняв в місце Іванова, який став генеральним інспектором артилерії та членом царської воєнної ради, генерал Брусілов. На місце Брусілова став вождом осьмої армії генерал Каледін, що почав наступ проти австро-угорських війск. Проти Пфлянцера Бальтіна пішла армія Лєшицького. Групи, що наступали на Буковину, вели генерал-ляйтнант Льорентієв і генерал кавалерії граф Келер, якого ранено коло Пістиня підчас наступу на австро-угорскі становища.

Се війско скріплено єще окремими відділами російських союзників. Службу летунів роблять французькі і англійські офіцири. Панцирні узброєні автомобілі, що служать до проломаня фронту, спроваджено від бельгійської армії з західного фронту. Роботами при шанцях і будові доріг та мостів кермують французькі офіцири-інжинїри. Вкінци Японці скріпили значно боєву силу Москалів, посилаючи їм свої тяжкі гармати і около двайцять тисячів війска артилерії, з котрих деякі в битвах коло Кірлібаби на Буковині попали вже в наш полон.

Не диво, що коли Москалї наперли такою величезною силою на становища союзних армій, то на Волини, на Буковині і на Покутю в Галичині одержали деякі успіхи і наші війска перед перевагою мусїли там податись в зад і глядати нових оборонних становищ. Головна однак ціль проломаня фронту Москалями таки ще не вдала ся і дорога до Львова на разі — а маємо надію що і на будуче — для них замкнена, хоч про похід на Львів хвалили ся вони заздалегідь у своїх звітах.

Теперішне положенє на російськім фронті таке: Москалї продовжують свою офензиву, але вже значно слабше як в початках. На Буковині здержано їх наміри передерти ся через Карпати до Семигороду. Тут навіть над горішною Молдавою наші війска відперли їх в зад та завдали їм значні втрати. Московський похід здержано також над горішним Черемошем в Жабю коло Чорногори. На полудневий схід від Коломиї на лінії Делятин-Микуличин-Татарів йдуть дальше завзяті бої. Ударемнено намір Москалів передістати ся через Ясінь (Керешмезе) на Угорщину, а так само здержано їх похід до калуських і долинських гір. Коло Товмача, Бурканова над Стрипою і Козлова на схід від Бережан були завзяті битви, в котрих наші і німецькі війска, що стоять під командою німецького генерала Ботмера, устояли ся зовсім. На загал беручи, воєнне положенє в Галичині не насуває ніяких обав на найблизшу будучність.

На Волини, куди Москалї вибрали собі найкоротшу дорогу до Львова, ішли в послїднім тижни незвичайно завзяті бої — особливо в трех точках. На півночи над долїшним Стиром, де Москалї йдуть на місто Ковель, бо там сходять ся зелїзничі лінії з Берестя Литовського, Холма і Володимира Волинського; в тім відтинку Москалів всюди відперто, Ковель є дальше в наших руках, зелїзниче получене задержане. По середині над річкою Стоходом на захід від місточка Торчина зводять ся дальше криваві битви, доси ще не рішені. Туди старають ся дїстати ся Москалї до Володимира Волинського, а відтак до Сокаля, зглядно до Холма і Берестя Литовського. Деякий успіх мали Москалї в полудневій частині волинського фронту, на північ зглядно північний схід від Бродів і Стоянова. Ту наші перед російською перевагою цофнули ся на полудне і заняли становища на полудневім березі річки Липи, що пливе недалеко галицької границї в околицях Берестечка. І ту нема мови про проломанє фронту, найкоротша отже дорога до Львова через Броди і Стоянів є для Москалів замкнена. Начальним вождом наших і німецьких війск на Волини є німецький генерал Лінзінген.

На півночи від Припети Москалї дальше піднимали офензиву проти поодиноких відтинків армії німецької (є там і наші відділи) баварського князя Леопольда, передовсім в околици Баранович. Ще сильнійше били Москалї в німецький фронт генерала Гінденбурга на полудне від Риги. Всюди там однак відперто російську офензиву.

На італїйськім фронтї.

Як і инші наші противники, так само і Італійці продовжують дальше свою офензиву, але, як все доси, зовсім безуспішно. Раз враз повторюють вони приступи на ріжні важнійші точки фронту, приготовивши вперед приступи піхоти сильним гарматним острілюванєм наших становищ. Занятий тепер нашими військами фронт остає дальше незрушений.

На Балканї.

В полудневій Албанії над долїшним бігом ріки Воюси в околицях Вальони ідуть дальше звичайні сутички патруль, а хвилями стрілянина артилерії. В Македонії не було рівнож ніяких важнійших подій. Під Дарданелями спокій.

На заходї.

Вже від около місяця триваюча анлїйсько французька офензива в північно-східній Франції, головно над рікою Сомою — і тепер не може похвалити ся ніякими більшими успіхами. Вороги Німеччини, хоч зібрали в тім відтинку фронту великанські маси війска, між якими були на пів дикі африканські і азійські жовніри, та дуже численну тяжку артилерію, то мимо великих жертв — втрати самих Англійців виносять в убитих і ранених більше як сто тисячів — не вдало ся там доси ні Англійцям ні Французам проломити або навіть вгнути властивих німецьких становищ. Над Мозою коло Вердену Французи ударяють дальше в поодинокі форти здобуті Німцями, та як доси — все безуспішно. На загал беручи, положенє на сім фронті є для Німців зовсім корисне.

На авійських фронтах

себто на Кавказї і в Мезопотамії не було в послїднім тижни важнійших подій.

Низше подаємо звіт австро-угорського і німецького ґенерального штабу за час від 12. до 18. липня включно.

Звіти австро-угорського ґенерального штабу.

Війна з Росією.

(12/7). Положенє вчера також не змінило ся.

На горі Горгань на полудневий схід коло Микуличина наші війска відперли сім російських наступів.

Також над долїшним Стоходом знов кілька ворожих наступів не вдало ся. Союзні сили над Стоходом полонили в останніх двох днях 2.000 вишколених і здобули 12 маш. крісів.

Під Обертином австро-угорський летун струнув російський літак Фармана.

(13/7). На Буковині і на полудне від Днїстра положенє не змінило ся і не стало ся нічого важного.

На захід і на північний захід від Бучача неприятель знова впровадив до наступу значні сили проти війск графа Ботмера. Часть його відділів, які йшли до приступу, вже зломано перед нашими перешкодами, а другій части повело ся вдертись до вузкого відтинка наших становищ, але там виконаний сейчас протинаступ німецьких і австро-угорських резерв назад випер Москалів так, що всі наступи неприятеля зовсім розбили ся. Полонено богато Москалів.

Над Стоходом наші війска по обох сторонах зелїзниці, яка веде зі Сарнів до Ковля, відперли наступ.

Поза тим нічого нового.

Звіт генерального московського штабу з 11. липня здобув ся на твердженє, що сили ґен. Брусілова від початку московської офензиви полонили 266.000 бранців. Хоч мала вірoдостойність московських звітів від давна є достаточно вже знана, однак ще раз зазначуємо, що число бранців, подане Москалями, доходить близько до загальної сили тих війск нашого північно-східного фронту, які в минулих 5 тижнях зводили поважні боротьби.

(14/7). На Буковині наші війска, сповнивши приказану собі задачу, знов стоять на давних становищах на горбах на південь від горішної Молдави.

Вчера Москалї на захід і північний захід від Бучача далї вели свої наступи. По полудни відперто два широко закроєні наступи. Під вечір в третім приступі вдало ся ворогови передертись на захід від Бучача. В завзятих нічних боях німецькі і ц. к. війска назад зовсім Москалів виперли.

На північ від зелїзниці Сарни-Ковель московські відділи загніздили ся на лївім березі Стохода. Пізним вечером наші війска напали їх і прогнали, причім попалось у наші руки 160 бранців і 2 машинові кріси.

Поза сим серед зовсім незміненого положеня нічого нового.

(15/7). На полудневий захід від Молдави розбито відділи, які запустились до наших становищ.

Під Яблоницею на полудневий схід від Жабйого в успішних виправах ми піймали 200 бранців.

Під Делятином зросла боєва діяльність. Передні відділи ворога, котрі вдерли ся були до міста, відкинено на полудневий край міста. Наступ, який Москалї пробували виконати на полудневий захід від Делятина, зломано нашим огнем.

Поза тим на північнім сході нічого нового.

(16/7). На Буковині неприятель вчера знова наступав на наші становища на горбі Капуль і коло Лучини. В рукопашнім бою відперто його. Число бранців, полонених коло Яблоници, збільшило ся на 3 офіцирів і 316 жовнірів.

В области Ново-Почаєва нічний наступ на наші передні сторожі був безуспішний.

На полудневий захід від Луцка знова ведуть ся більші боротьби.

На захід від Торчина наші війска відперли московський наступ, підпринятий після нагального артилерійського приготовленя.

(17/7). На Буковині нові наступи Москалів на наші становища на полудне і на полудневий захід від Молдави так як в попередних днях остали ся без успіху. Неприятель потерпів великі втрати. В лісистій области на північ від Прислопа вивідні відділи і команди вислані обома сторонами зустріли ся в сутичках.

Коло Жабйого і Татарова відперто московські наступи.

На північний захід від Бурканова наші передні сторожі ударемнили неприятельську пробу посунути ся до наших становищ.

На полудневий захід від Луцка Москалї переважаючими силами пішли наступом. Часть фронту коло Шклина уступила до области на-

схід від Горохова. Під охороною протинаступу німецьких баталїонів від сторони західного крила союзні війска, які боронили ся на полудне від Луцка, без перешкоди з боку неприятеля уступили опісля за долїшну Липу.

На захід від Торчина відперто нічний наступ Москалів.

(18|7). На Буковині і в области на північ від Прислопа вчерашний день пройшов без ніяких гідних уваги подій.

Коло Жабйого і Татарова Москалї виперли в зад наші висунені наперед становища. Наступи на наші головні становища остали ся без успіху, причім неприятель потерпів великі втрати.

Також на північ від Радивилова і на полудневий захід від Луцка відперто неприятельські наступи.

Війна з Італїєю.

(12|7). На полудне від долини Сугана війска наші вчера перед полуднем відперли сильний італїйський наступ на Монте Раста. Ворожу піхоту, котра стояла в недалекім віддаленю, присилувано нашим флянковим огнем у вечірних годинах податись взад, причім вона втратила звиш 2.000 людий.

На всїх инших фронтах боєва діяльність осталась в звичайних границях.

Один наш летун кинув бомби на морський арсенал в Специї і вернув ся без шкоди.

(13|7). На фронтї між Брентою і Адижою боєва діяльність вчера знов була значнїйша. На Пасубіо відперто нічний наступ Італїйців. В долинї Позіна серед постійно сильного неприятельського артилєрійського огня відбули ся кількакратні сутички численних стеж. В сих сутичках ми полонили 1 офіцира і 103 жовнірів. Після дуже сильного артилєрійського приготовленя вчера по полудни значні неприятельські сили ще раз затакували наші становища в области Монте Расіна і Монте Інтерротто. Як в попередних днях, так і сим разом, всї наступи остали ся без успіху, при чім Італїйці потерпіли як найтяжші втрати. Також дальше на північ всякі зусиля неприятеля вдерти ся до наших становищ були зовсїм безуспішні.

(14|7) Значна боєва діяльність на фронтї Брента-Адижа далї триває. Після гарматного огня великі італїйські сили пішли кількакратно до наступу на кілька наших оборонних відтинків між Чіма Дієчі і Монте Раста. Особливо завзята була боротьба на північний схід від Монте Раста, де ворог припустив 10 протинаступів. Наші війска знов відперли всї наступи, при чім ворог потерпів як найтяжші втрати, тай вдержали в руках усї свої становища. Наші лінії на північ від долини Позіна стояли в нагальнім огни артилєрії. На Пасубіо відперто нічний наступ ворога.

(15|7). Також на фронтї між Брентою і Адижею минув єя вчерашний день значно спокійнїйше. На загал обмежувалась боєва діяльність на артилєрійський огонь. Відокремлені наступи ворога на наші становища на північ від долини Посіна і більший наступ на провал Барчельо відперто.

(16|7). На наші становища в области провалу Берчеля спрямований був беупинний тяжкий артилєрійський огонь.

Неприятельські летуни обкинули безуспішно бомбами Фольґаріє.

В области Тофана кількакратні італїйські настпи зломано.

(17|7). Неприятельський артилєрійський огонь проти наших становищ на Берчеля триває дальше. Тепер в сумежнім відтинку аж до долини Астах значні артилєрійські бої.

На фронтї в Дольомітах наші становища на північ від долини Пеллєгріно і в области Мермолятта, на фронтї Каринтії відтинки Зеебах і Райблях були в сильнім огни. Італїйські відділи, які рушили вперед в долинї Зеебах, відперто.

(18|7). В области гори Ортлєр відперто неприятельський наступ на височину Турвізер. Місто Ріва, наш фронт між провалом Берчеля і долиною Астах та поодинокі відтинки в Дольомітах були в значнім артилєрійськім огни.

На фронтї в Каринтії тривають дальше артилєрійські бої у відтинку Фелля і Райблєр. Також Мальборгет було в ночи острілюване італїйською артилєрією. У Фраттенсрабен (на північний захід від Понтеби) вечером було чути боєві відгуки. З нашої сторони не бороли ся там ніякі війска.

На фронтї над Сочею неприятельська артилєрія розвивала значнїйшу діяльність особливо проти примістка в Горицї.

Війна на Балканї.

(12|7). Над долїшною Воюсою артилєрійські бої

(13|7). Положенє не змінило ся.

(14|7). Не зайшло нїчого важного.

(15|7). Без зміни.

(16|7). Над долїшною Воюсою артилєрійські бої і сутички.

(17|7) Не стало ся нїчого нового.

(18|7). Нїчого нового.

Події на мори.

(12|7). Дня 11. с. м. рано три італїйські контрторпедовці острілювали місто Паренцо через короткий час з дуже великої віддалї. Ушкодили вони два приватні доми і вежу соймової палати. Впрочім не було шкоди. Нїкого не зранено. Наші оборонні батерії стріляли цїльно, після чого контрторпедовці зараз відплили.

Кілька наших гидроплянів кинуло бомби на Равенну і на батерії Корзінї та мимо дуже нагального оборонного огня вернули без ушкодженя.

(14|7). Одно з наших підводних суден дня 10 с. м. попол. затопило в заливі Осранто італїйський протиторпедовець типу Індоміто. В ночи 14 с. м. відділ гідроплянів дуже успішно кинув бомби на військові предмети і заведеня на двірци в Падуї. Наші лїтаки, сильно острілювані оборонними батеріями, вернулись без шкоди.

(17|7). Ескадра гидроплянів в ночи з 16. на 17. дуже успішно обкинула 90 тяжкими і легкими бомбами дворець і військові предмети в Тревісо. Один лїтак не вернув.

Звіти німецького ґенерального штабу

На сходї.

(12|7). Розбито проби слабших рос. сил перейти через Двину коло Фрідріхштадту і наступи на полудне від озера Нароче.

Над Стоходом положенє на загал незмінене. Російські відділи, які всадовили ся коло Янївки на лївім березї, знищено до послїдного жовніра.

(13|7). В области армії ген. Ботмера окрилюючим протинаступом німецьких війск коло Олеші і на північ від сеї місцевости (на північний захід від Бучача) відперто Москалів, які там вдерли ся. При тім полонено більше як 400 Москалів.

(14|7). Група Лїнзінгена: На лїнії над Стоходом протинаступ коло Заріча (на північ від зелїзниці Ковель-Сарни) відпер Москалів, які переправляли ся в тім відтинку на сей беріг. Полонено 160 людий і добуто 2 машинові кріси.

Наші ескадри лїтаків поновили з успіхом свої атаки на схід від Стохода.

В области армії ген. гр. Ботмера неприятель вчера знов вдер ся до передної лїнії і знова відперто його протинаступом, причім потерпів він значні втрати.

(15|7). Група Гінденбурга: Московські відділи, які коли Лєнневаден (на північний захід від Фрідріхштадт) старали ся перейти Двину, відперто.

На зелїзничім двірцї на лїнії Сморгонь Молодечно, на яких відбуває ся значний рух, кинено богато бомб.

Група князя Баварського Леопольда: В околици Скробової добуто назад в частуні части становищ першої оборонної лїнії, які неприятель мав ще в своїх руках від часу першого розгону ранком в дни 3 липня, а при тім полонено 11 офіцирів і більше, як 1500 жовнірів.

Група Лїнзінгена: Положенє не змінило ся. Наші ескадри лїтаків влучили бомбами успішно в транспорт війск на двірци в Ковелях (на північний схід від Луцка).

Армія Ботмера: Не стало ся нїчого важного.

(16|7). Група Гінденбурга: Не стало ся нїчого особливого.

Група князя Баварського Леопольда: Московські протинаступи на відзискані нами лїнії в околици Скробової остали ся без успіху. Ми полонили 6 офіцирів і 114 жовнірів.

Група Лїнзінгена: На полудневий захід від Луцка німецькі війска виконують протинаступ проти московських сил, які рушили до приступу.

В области армії Ботмера положенє не змінило ся.

(17|7). Група Гінденбурга: Скріплений огонь був вступом до московських відприємств на захід і на полудне від Риги і на фронтї Двини. Коло Катерiненгоф, на полудне від Риги, значнїйші ворожі відділи пішли до наступу. Вивязала ся там значна боротьба.

Група князя Баварського Леопольда: Нїчого важного.

Група Лїнзінгена: На полудневий захід від Луцка німецьким протинаступом здержано ворожий наступ. Потім задля скороченя оборонних лїній війска не переслїдувані ворогом уступили за Липу. В инших місцях відперто цїлковито Москалів.

Група Ботмера: Положенє незмінене.

(18|7). Група війск Гінденбурка: Москалї ведуть дальше свої сильні наступи на полудне і на полудневий схід від Риги, які однак криваво розбивають ся перед нашими становищами, а там, де доходять до наших ровів, відпирають ся їх протинаступами.

Група війск кн. Леопольда Баварського: Не було нїчого особливого.

Група війск Лїнзінгена: Положенє на загал не змінило ся. Московські наступи на захід і на полудневий захід від Луцка зовсїм відперто.

Армія Ботмера: Крім малих сутичок перед становищами не було нїчого нового,

На полудневім сходї.

(12|7). Нїчого замітного.

(13|7). Нїчого нового.

(14|7). Не стало ся нїчого важного.

(15|7). Неприятельський відділ, який напав на висунену передну сторожу на полудневий захід від Гевгелї відперто. Огнем спрямованим на Гвелеменлї на північний схід від озера Дойран убито 7 грецьких мешканців, в тім четверо дітий.

(16|7). Нїчого нового.

(17|7). Нїчого нового.

(18|7). Нїчого нового.

На заходї.

(12|7). Бої по обох сторонах дороги Бапом-Альбар, у Контальмензон і в лїсї Мамац і нові змаганя під лїском Трон і на полудне відти ведуть ся з зажертим завзятєм дальше. На полудне від Соми потерпіли Французи зі своїм широко закроєним наступом на фронт Бельоа Соєкур дїймаюче пораженє. Наступ зовсїм розбив ся в нашім огни; так само відійшли слабші сили, вислані проти Малїзонет-Барльо назад серед страшних втрат.

На инших місцях фронту в Шампанії відбито частинні французькі наступи.

На лївім березї Мози відбували ся тільки слабші бої. На правім березї підсунули ми свої сили близше фортів Суовіль і Льофе і полонили 29 офіцирів і 2106 жовнірів. Сильні протинаступи зовсїм відперто, 3 лїтаки збролено нездібними до боротьби, один бальон зістрілено.

(13|7). На північ від ріки Соми повело ся Англїйцям усадовити ся в Контальмайзон. Артилєрійський огонь триває дальше з великою нагальностию.

На полудне від Соми і вчера не мали Французи успіху у своїх атаках, які кількакратно виконали по обох сторонах Барлє та коло Естре і на захід від сеї місцевости. Переважно вже в нашім успішнім огни, що замикав доступ, мусїли вони вертати, потерпівши як найтяжші криваві втрати.

На схід від Мози артилерійська боротьба була ще значна. Добуто укріплені становища піхоти. Число бранців збільшає ся о 17 офіцирів, 243 жовнірів і виносить 56 офіцирів і 2349 жовнірів.

Коло Фрілінген над каналом Ля Боссе, на горі Ля Філь Морт, на схід від Бідонвіль і під Гірцбах повели ся підприємства німецьких стеж.

На північ від Соассон приневолено французський літак злетіти в наших лініях.

(14/7). По обох сторонах ріки Соми розгоріла ся нагальна боротьба. Англійці нині рано рушили до приступу у відтинку ліса Манец Льонгеваль і поновили свої зусиля коло ліса Трон, де вже вчера вечером швидкий наступ наших резерв дав ся їм діймаючо в знаки. Після кровавого відпертя перших зусиль ведуть ся нові боротьби.

Французи вчерашними своїми даремними наступами в околици Барлє і на захід Естре після численних своїх невдач знова завели ся. Ні вони самі, ні їх чорні приятелі не вспіли добути ні пяди землі.

На схід від Мози зусиля Французів відібрати утрачений терен були безуспішні. В околици фронту Севіль задержано її нашим огнем, а коло фронту Льофе зовсім їх відперто.

Численні неприятельські стежі або сильніиші відділи відперто на прочім фронті. Німецькі стежі коло Кульш, Больн і на захід від Маркірх полонили неприятельських жовнірів.

(15/7). Англійські наступи на північ від ріки Соми ведені дальше після першого їх відпертя, довели до важких боїв. Між Поціер і Льонгеваль повело ся неприятелеви згромадженими там силами мимо найбільших втрат вдерти ся до наших ліній і поки що зискати на терені та усадовити ся в ліску Трон. Ми відперли удар, боротьба веде ся дальше. На полудне від Соми не було діяльности піхоти.

З прочого фронту крім безуспішних підприйнять менших англійських відділів на полудневий схід від Армантієр в околици Ангр і Нювіль і на північний схід від Арра нема до оголошеня важнійших подій.

(16/7). По обох сторонах ріки Соми сильна діяльність артилерії. Протягом пополудня чотири сильні англійські наступи у відтинку Овілер Базентен ле Пті так само основно зломано перед нашими лініями, як перед полуднем наступ підприйнятий на схід від Базентен.

На полудне від Соми вечером вивязала ся значна сутичка коло Бяш і на полудне від сеї місцевости; часть сего села знова є обсаджена нами. Полонено більше як 100 жовнірів.

Французькі наступи коло Берлє та в околиці Естре і дальше на захід відперто, сі послідні в огни, який замикав доступ. Неприятель потерпів великі втрати.

На схід від Мози Французи пополудни впровадили в бій значні сили проти гори Зимна Земля і проти Флері. Не отягнули вони успіху. В повтореним під вечір наступі вдерли ся Французи на полудневий захід від форту Тіомон до малих частий нашої передної лінії, за які веде ся ще боротьба.

На прочім фронті відперто неприятельські стежі, а на північ від Кільше Кренель також наступ більших відділів.

На північ від Шіль німецька стежа полонила 24 Французів і добула один машиновий кріс.

На захід від Льоо піхота струтила неприятельський літак. Він упав на наші дротяні перегороди. Другий літак, ушкоджений нашим оборонним огнем, попав в наші руки коло Носль.

(17/7). Між морем і рікою Анкром Англійці підняли в кількох місцях свій огонь до найбільшої нагальности.

В области Соми діяльність артилерії по обох сторонах осталась дуже значна. Вивязали ся частинні ворожі наступи, в котрих Англійці дальше вдерли ся до Овіль і котрі на полудне від Бояш довели до значних боїв. Одначе поза сим наступи сї вже в нашім запираючім огни улягли, або наслідком того огня не розвинули ся вповні. Число полонених у боротьбі за Бяш збільшилось на 6 офіцирів і 366 жовнірів.

Розпочаті 15. с. м. більші наступи Французів на схід від Мози тягли ся до нинішного ранка. В сих кровавих змаганях ворог не відніс успіхів, а навпаки — в кількох місцях втратив у тереяі.

На решті фронту нічого важного.

Напад Французів в звязи з розсадженєм терену міною на схід Ульш відперто.

На горбі Добр розсадили ми терен з добрим успіхом.

Німецька патруля коло Льонфікур (Льотарингія) піймала кількох Французів.

Дня 15. с. м, крім названих вчера, ще два ворожі літаки стались нездібними до бою, один у воздушній боротьбі за ворожими лініями на полудне від Соми, другий зістрілено з землі коло Дреленкур на нашім фронті.

(18/7). На північній части фронту в богатьох місцях відперто неприятельські стежі перед нашими дротяними перегородами.

Одна з наших стеж полонила в англійськім рові на схід від Вермель одного офіцира, 4 підофіцирів і 11 жовнірів.

По обох сторонах ріки Соми наші неприятелі день той ужили на огневе приготовлене. Сильні наступи які вечером і в ночи спрямовано на Посієр і становища на схід від тої місцевости, дальше на Бяш-Мезонсг-Барльо і на Сейкур всюди ми ударемнили, при чім неприятель поніс тяжкі втрати.

В области ріки Мози хвилями значний огонь і менші боротьби ручними гранатами.

Зі світа.

Підводне получене Німеччини з Америкою.

Найважнійшою подією минувшого тижня є се, що німецький підводний корабель „Deutschland“ (Німеччина) мимо бльокади (замкненя) німецьких морських берегів воєнними англійськими кораблями і великої контролі зі сторони англійських кораблів на мори переплив через Атлянтійський океан і дня 10 липня с. р. дістав ся до пристани в Бальтиморе в Сполучених Державах північної Америки, привозячи ріжні дорогі фарби, яких був брак в Америці, а які вироблювано тільки в Німеччині. Як звісно, держави почвірного порозуміня — в першій мірі Англія, що доси була паном на світових морях — проголосили осередним державам не тільки війну оружну, але також і війну господарську, стараючи ся в сей спосіб виголодити Німеччину і Австро Угорщину, відтявши їх від світових ринків, передовсім в Америці, звідки оті осередні держави спроваджували богато сирівців до фабрик і средств поживи. Щоби перевести ліпше повне господарське відокремлене осередних держав, Англійці виконували строгу контролю над товарами, що йшли до невтральних держав головно до сусідних з Німеччиною держав Голяндії і Данії, щоби случайно через Голяндію або Данію часть товарів не дістала ся до Німеччини або Австро Угорщини. Плян Англії виголодити осередні держави не вдав ся, бо осередні дер жави обмеживши і управильнивши відповідно споживанє средств поживи, перевели у себе таку господарську організацію, що можливість голоду відпала зовсім.

Та німецький дух не спочивав. Німецькі інжинїри збудували більші підводні кораблі, котрі по під воду можуть дістати ся до Америки і в сей спосіб оминути англійську бльокаду та удержувати правильні зносини Німеччини з Америкою. Доси були тільки малі воєнні підводні лодки, котрі, доглянувши на мори ворожий корабель, підїздили попід воду близько сего корабля і стріляли до него торпедою себто дуже сильною вибуховою кулею, котра пукаючи пробила корабель і в сей спосіб його затоплювала. Сї підводні воєнні лодки зробили Німцям в часї теперішної війни величезні прислуги, посилаючи на морське дно сотки ворожих кораблів. З часом стали Німці продумувати над будовою більших торговельних підводних кораблів, що служили би не цілям воєнним, але торговлі в часї війни. Се їм оповні вдало ся. Є ним підводне торговельне судно „Німеччина“ довге на 315 стіп, а в найширшім місци широке на 30 стіп. Те судно в половині червня виїхало з пристані в Бремі, через 10 днів стояло коло Гельголянду, острова на Північнім мори, 23 червня виїхало в дальшу подорож і перебувши 4100 миль дороги, прибуло 10 с. м. до пристані Бальтиморе в північній Америці. Його залога складає ся з 30 моряків. Підводне торговельне судно привезло до Америки дорогі фарби і лічничі прибори, а в заміну возьме на поклад нікель та сиру гуму. Тим самим торговельні зносини між Німеччиною і Америкою, які ізза англійської бльокади були перервані, знов навязують ся. Англійська бльокада виявила тим самим свою слабосильність, та виказала, що істнує радше на папері, чим в дійсности. Підводне судно „Німеччина“ промостило в часї теперішної світової війни перше дорогу німецькій торговлі за море. Після донесень німецьких газет незадово розпічне ся між Німеччиною і Америкою правильний рух підводних торговельних кораблів, бо Німці вибудовали таких кораблів вже кілька та будують дальше нові. Кілька підводних кораблів є вже в дорозі до Америки.

Приїзд німецького підводного корабля наробив великого шуму в ворожих державах — найбільше, розумієть ся, в Англії і вони зажадали від правительства Сполучених Держав, щоби німецькі підводні торговельні кораблї узнано за кораблї воєнні, яким не вільно задержувати ся в пристанях невтральних держав тільки 24 годин і які серед даних обставин невтральна держава може зовсім не випустити зі своєї пристани аж до кінця війни. Та американське правительство рішило инакше і згаданий висше німецький підводний корабель узнало за корабель торговельний, котрий свобідно може приїздити до американських пристаний, задержувати ся там довше, привозити товари до Америки і американські товарі брати до Німеччини. Сполуку отже між Німеччиною і Америкою привернено, що треба назвати великим німецьким успіхом.

Румунія.

Найважнійшою справою, яка нині побіч воєнного положеня впливає на становище Румунії, є питанє муниції. Румунське правительство займає ся ним від початку війни, та доси його не розвязало. Румунська армія ще перед війною була неповна та не мала тяжкої артилерії, а досвід сеї війни виявив, що новочасний спосіб веденя війни вимагає богато більше засобів муниції, як доси. Румунське правительство замовило тому протягом війни великі скількости муниції, крісів і гармат у Франції, Америці і Англії, а до того й матеріяли до фабрикації оружя, щоби збільшити виріб воєнного матеріялу в краю. Всї ті доставки мали бути привезені через Росію до Румунії дорогою на Архангельск і Владивосток, та доси їх ще не довезено. Приготовлені до перевозу склади матеріялу що були замовлені у Франції, зужила Франція. Причину в проволоці згаданої доставки добачують в політичних причинах: держави почвірного порозуміня послугують ся потребою муниції в Румунії як способом напору на Румунію. Підчас зими не можна було готових муниційних транспортів відставити з Марсилії і инших французьких пристаний, бо пристани в Архангельску і Владивостоці були замерзлі. Опісля ж Росія відказувала ся їх перевезти тому, що Румунія заключила господарський договір з осередними державами. З кінцем мая прийшло знова до зближеня між державами почвірного порозуміня і Румунією. Часть муниції супроти сего доставлено до Росії, а відси мала вона бути дальше відіслана на місце свого призначеня. Та стоїть вона в Росії доси тому, мовляв, що управа російської армії поки що не розпоряджає достаточною скількостю зелізничних поїздів, а на ділї, здасть ся, знова з політичних причин. Мається враженє, що держави почвірного порозуміня (Англія, Франція, Росія і Італія) перед виданєм транспорту хочуть дістати від Румунії ще дальше ідучі приречення. Рішене в тій мірі зависиме від воєнних подій. Колиби вже почато доставу муниції до Румунії, то се знак, що прийшло до дальшого порозуміня між Румунією і державами почвірного порозуміня, що було би великим перехиленєм Румунії в їх сторону, передовсім в сторону Росії. Поки ще се ще не стало ся і Румунія задержує дальше невтральність, хоч — як доносять газети — скріпляє дуже свої військові залоги вздовж буковинської і бесарабської границі.

Іван Франко.

Історія кожуха.

Був собі кожух. Простий баранячий кожух, навіть не надто новий; правда, не латаний, та вже порядно проходжений, просяклий запахом людського поту, з поблеклими від давна прикрасами, що колись надавали йому характер типового покутського кожуха. Словом тепер то був кожух звичайний, буденний, невидний, не цікавий для етнографа-аматора і на око без найменшого права до гордости.

А про те він був дуже гордий і в бесїдах із самим собою, які вів звичайно в нічних темряві, висячи на жердці над постїлю господаря, чванив ся та виносив ся незвичайно.

„Щож то, — міркував він, — котрий кожух, котре футро, котрий опарат церковний має більше право до гордости й поваги від мене? Правда, лисам, покритим гранатовим сукном, більше панькають та шапкують, перед опаратом церковним більше припадають, та що тото значить! Усе про людське око! Бо, кажучи праву, які-ж їх заслухи? Хиба тілько, що одно від одного більше конштують. Чи можуть же вони зрівняти ся зо мною, простим, бідним кожухом, що своїм натуральним теплом огріваю всю родину? Так! Так! смілово можу сказати, що без мене одного нїхто, але то нїхто з родини мого господаря не міг би підчас зими вийти з хати. Бо я є єдиний кожух, єдина тепла одежа. І нехай мені вельможні лиси і вовчі шуби покажуть одну одежу, що так вірно невтомимо й безкорисно служить свому господареви, як я!

„Тілько що перші кури запіють, уже встає господар, тягне мене з жердки та йде до стайні досипати худобі січки з вівсом. Верне зі стайні і стане до праці, різати січку для коний, — уже господиня накидає мене на плечі та йде до стайні коровини видоїти. Верне від корови, знов господар одіває мене на себе та йде на подвіре дров нарубати. Нарубає дров, напоїть коні коло криниції, коровину, воду принесе і вертає в хату, але мені нема супочинку. Вже мене одіває донька, дівчина, що йде на цілий день прясти до богатого сусїда, за ложку страви та за сердечне спасибі. Тілько що туди прийде, служниця того богача несе мене знов домів, бо мушу повнити нову службу. Синок господаря семилїтний хлопчина, зївши кусник хліба з чосником і мисчинку теплої затирки, мусить іти до школи. То-ж б ре мене також на свої дрібні плечі, хоть майже по кістки йому сягаю і долішиим кінцем тягну ся по снїгу, і йде до школи. Тай тут я не можу довго забавити. Ще в сїнях знимає мене з хлопчини парубок — слуга другого сусїда богача, що потребує мого господаря, аби йшов молотити або гній зі стайні викидати. А в полудне, коли діти виходять зі школи, знов той самий парубок несе мене до школи, щоб я хоронив від морозу хлопчину, як вертає домів. А з дому несе мене знов до господаря, а вечір знов мандрую по доньку. І так цїлїсїнький день переходжу, як ткацький човник з кута в кут, із плечий на плечі, із праці до праці, завше до услуг готовий, завше пожаданий, тужно очїкуваний і з дякою приниманий. Справдї — так жити, то значить не дурно жити! То значить сповняти своє призначенє, служити ретельно, бути пожиточним! Так живучи, можна чути ся вдоволеним зі сповненя своїх обовязків, можна чути ся гордим“.

Отгак міркував собі сердечний кожух. Одно тілько його смутило, що надто швидко зуживав ся.

„Чую, що не довго вже менї животїти. Незабаром шви потріскають, волос вилїзе, ба навіть шкіра де-не-де вже починає тріскати, І що ж тодї зробить мій бідний господар? Знаю, що вже від давна найгорячійше його бажанє стягнути ся на новий кожух, та як же далеко до здїйсненя того бажаня! Від коли пан дідич ліси повирубував, нема зарібку з кіньми в зимову пору. Овець не держить, а що руками в зимі заробить, то ледви стає на яку таку обув і на податок. Від-киж тут до кожуха? А без кожуха в зимі як без духа! Ой, тяжка хлопська доле!“

II.

Одного дня зайшла маленька зміна в розкладї кожухових услуг.

Ранок минув як звичайно.

Кожух відвів хлопчину до школи, коли се прибігає його господар, батько хлопчини, в легкій полотнянцї. Вбіг до школи, учителя не було — і хухаючи в пальцї, сказав швидко хлопцеви:

— Юруню, дай но менї кожух! Пан дїдич прислав по мене, каже менї їхати з його фірами в ліс.

— Ой, а як же я вердну зі школи без кожуха? — повідає хлопець, скробаючи ся в голову.

— Візьми, синку, ноги на плечі тай біжи хутко, то загрієш ся, нічого тобі не буде — сказав батько, одягаючи кожух. — А може Бог дасть, що в дворі знайду лїпшу роботу, то на другий кожух стягнемо ся, — додав, аби потїшити затурбованого хлопчину.

Того дня вже кожух цїлий день не злазив з плечей господаря. Коли вечір оба вернули домів, кожух у трьох місцях потріскав на рукавах, і господар воркотів невдоволений, бо економ за роботу мало заплатив і навіть на другий день не казав пригодити.

Та найгіршу біду застали дома: Юрцьо лежав хорий. Горячка зїдала хлопчину, спеклими устами стогнав без тями і тілько одно повторяв: „У боцї мене коле, ой коле!“

Від того дня змінила ся кожухова доля. Хлопець не ходив до школи. Що там радили, як хухали і шептали і плакали родичі, не зміню того сказати. Досить того, що переле-жавши во дві недїлї, Юрцьо подужав. Адже тверда хлопська натура! Щезла горячка, перестав кашель, не стало колотьби в боцї, тілько лишило ся ослабленє. Рвав ся хлопець до школи, та мати, бачучи його безсильність, не хотїла його пустити.

Коли се одного разу, власне як цїла родина сидїла коло миски затирки, а кожух висів на жердцї, двері отворили ся і ввійшла в хату пресвітла власть громадська: десятник і присяжний.

Слава Йсу! — сказали входячи.

— На віки Богу слава! — відповів господар встаючи ві стола.

— Час до обіду — сказала господиня.

— З Богом святим, най Бог благословить відповіла власть громадська.

Хвилю панувала мовчанка в хатї.

— Просимо сїдати — сказав господар. Власть сїла на лаву.

— Що-ж вас, панове, до нас приводить? — питає господар.

— Та то ми, куме Йване, не самі від себе — сказав скробаючи ся в голову присяжний. — То пан начальник нас прислав.

— Ой, а шо ж там нового? — Йойкнув господар. Адже шельварок я відробив.

— Та то не про шельварок — сказав десятник. А от, хлопця до школи не посилаєте. Пан учитель на кару його подав. Маєте римського заплатити.

— Римського? А Боже! — скрикнув Іван, — Таже хлопець був хорий!

— А хто-ж то знав? Чому-сте про те вчителеви не донесли?

— Боже милий! Чи-ж то чоловікови тото в голові? — сказав Іван.

— Га, а ми також тому невинні. Нам наказано стягнути з вас кару, римського.

— Хоть мене на муки тут беріть, хоть менї шинами підошви печіть, коли на моїм цїлім обійстю римський готівкою знайдеть ся!

— Нам нїчого до того, кумцю любий — сказали присяжний і десятник. — Ми, куме, громадські слуги: що нам накажуть, мусимо робити. Нема гроший, нам наказано брати що можемо. Ось! кожух.

— Куме, той кожух, то наш єдиний маєток! — крикнув господар як опарений. — Без нього нїхто з нас не має в чім виглянути з хати на мороз.

Та даремні були благаня. Вже кожух був у руках десятника, а сей оглянувши його, сказав киваючи головою:

— Ну, два, три римські він іще завше варт!

— Не бійте ся, куме — сказав присяжний. — Кожух ваш не пропаде. Занесемо його до Юдки. Сегодня принесете римського — сегодня вам той кожух вернемо.

— Але-ж куме, бійте ся Бога! — сказав Іван. — Відки-ж вам візьму римського? Адже-ж без кожуха в зимі я заробити не можу:

— Що нам до того? Візьміть, де хочете! Ми маємо острий наказ.

— Таже кожух мокрий — сказала господиня ламаючи руки. — Коби бодай жид його осушив, поки де кипе в коморі.

Та власть уже не слухала сих слів. Десятник узяв кожух під паху і, не поздоровивши нікого, вийшов із хати. Вийшов за ним і присяжний. Ті, що лишили ся в хатї після того, як винесено кожух, дізнали такого чутя, як коли би винесено трупа когось найдорожшого з родини. Хвилю сиділи як остовпілі і тілько опісля мов на команду обі жінки заридали в голос, хлопець отер сльози рукавом, а сам господар сидів понурий коло вікна і оком слїдив за властю, що нї відси нї відти впала як вихор і понесла власне те, без чого цїла родина як стій стала в двоє біднїща і зовсїм безпомічна.

III.

Минув тиждень від того дня. Іван якимось чудом добув римського, заніс до війта і дістав дозвіл — узяти назад заграблений кожух. Разом із десятником пішов до Юдки, радий, що прецїнь знов дочекаєть ся кожуха в хатї. Та радість його незабаром минула. Коли Юдка виніс кожух із комори, Іван уже з далека почув сопух гнилизни. Мокрий кожух, пролежавши тиждень у вогкій коморі, став зовсїм непридатний до вжитку, зігнив і пальцях розлазив ся. Йойкнув Іван і аж за голову вхопив ся руками.

— А Бог би вас побив! — сказав обертаючи ся то до десятника то жида.

— Ни, а мене за що? — відповів Юдка. — Чи то я обовязаний сушити ваші кожухи?

— А я також тому не винен — відповідав десятник. — Казали менї заграбити — я заграбив, решта не до мене належить.

— Але ж бійте ся Бога — лементував Іван. — Я римського завлатив і втратив кожух! Хто ж менї мою кривду верне?

Юдка і десятник тілько плечима стиснули.

Дещо про Сибір.

Сибір — се величезний шмат землї, що тягне ся від гір Уралю на заходї, які відділяють Европу від Азії, аж до Тихого океану на сходї і обіймає цїлу північну і більшу частину середущої Азії, є простором майже в двоє більшим як цїла Европа. Населеня ту дуже мало, всего кільканайцять мілїонів, між тим коли Европа має около чотириста мілїонів. Більша частина Сибіри задля великої студени не надаєть ся на поселенє для людий.

Все ще панує переконанє, що Сибір — се велике заведенє поправи для злочинців. Та часи того призначеня давно вже минули, ще заки перший поїзд з Европи приїхав над береги Жовтого моря в Китайськім заливі та Тихого океану. З відкритєм сеї зелїзницї найважнїйша часть Сибіри, яка вже перед тим була в части населена европейським населенем Росії, перемінилась в урожайну землю. Від часу японської війни звернено на сї околицї ще більшу увагу і туди спрямовано головне поселенє з Росії. Таких поселенців є нинї там мілїони. Урядники переселенчої (кольонїзаційної) комісії працюють безнастанно щоб відмірити нову землю таззложити нові дороги. Війна спинила справдї переселенчий рух, — та Сибір гостить нинї инших примусових поселенців. Тут приміщено більшу часть полонених, за ними прибули десятки тисяч збігців та виселенців Поляків, Українців, Литовців та Нїмців. Приміщено тут також підданих нїмецьких і австро-угорських, між ними майже всїх галицьких Українців, яких Москалї вивезли в Росію. Між вивезеними на Сибір галицькими Українцями є богато наших визначних людий як директор „Дністра“ д-р Володимир Охримович, директор „Народної Торговлї“ Микола Заячківський, богато світських інтелїгентів, кількадесять українських священиків і тисячі наших селян. Виявляєть ся, що російське правительство задумує задержати на Сибірі постійно збігців, поміщуючи їх між московськими поселенцями, щоб тим скорше їх змосковщити.

Про господарське положенє сибірських країв не знаємо много. Недавно тому відбув ся в Іркутску зїзд представників всїх сибірських міст; ухвали сего зїзду не дають яс-

ного образу про господарське положенє сеї країни. Здаєть ся, що средства поживи не є дорогі, однак деякі відпоручники з таких областий, в яких жиє много збігців та полонених, нарікали на дороженечу. Тим більше дасть ся відчувати недостача всякого рода фабрикатів, які підчас мира довожено сюди майже виключно з европейської Росії. Деяких з тих фабричних витворів може населенє нині виречись, однак потрібує конче одежи, обуви та инших шкіряних виробів, яких ціни в Сибірі тепер незвичайно пішли в гору.

На цілій Сибірі посискала собі фірма Второва рід монополю на ті і инші товари, та визискує своє упривілейоване становище в неімовірний спосіб. Міська управа города Тройцкозавска хотіла впровадити максимальні ціни принаймениє на одежу та обуву, щоб зберечи перед визиском бідне населенє. Фірма Второва загрозила тоді громаді замкненєм своїх складів, в яких такі товари можна виключно купувати. Без сумніву погроза вплинула на власти, бо тарифи не оголошено.

Представники громад підносили в Іркутску жалі по причині недостачі відповідних уряджень, головно в тих околицях, де приміщено більші скількости збігців.

Найгірше, здаєть ся, є положенє тих примусових виселенців, яких запроторено з часово занятих Москалями частий Німеччини і Австро-Угорщини.

Їх вважаєть ся як „непевних“ людий. Про тих виселенців була на зїзді, здаєть ся, не конче добра бесіда, коли цензура сконфіскувала дотичні части звіту. Все таки з несконфіскованих частий можна дещо вичитати. І так прим. підносить справоздавець, що для „чужинців“ все таки щось зроблено, бо їх акти виїмково власти студіюють: є се правдоподібно вислід дипльоматичних заходів. Та про російських підданих правительство зовсім не стараєть ся. Воно підозріває їх крім того о шпіонаж та доноси. Одного властителя дібр арештовано за се, що він висказав жаль, що Німеччина під технічним зглядом стоїть висше від Росії. Найбільша часть тих, що зістали арештовані, сидить без переслуханя та не знає, на якій підставі їх арештовано. Їх відіслано до губерній в Росії, де вони як арештанти сидять, не маючи ні актів ні протоколів. Ріжні доброгїйні товариства, які йдуть з помочю збігцям, мають заборонене зноситись з тими засланцями. При тім їх грошеве положенє є скрутне. В іркутській губернії одержують вони місячно 3 рублі 90 коп., отже 9 копійок денно, з чого самі мусять вижввитись.

Загал наших примусових поселенців тяжко на Сибіри бідує і виждає як спасеня хвилі повороту з московської неволі до рідного краю.

З воєнних казок російських салдатів.

Серед простих російських салдатів не богато є письменних людий. Серед російських бранців, що попали в послідні часи в полон, трафляють ся навіть деякі підофіцири (унтери), що не вміють ні читати ні писати. Нічого отже дивного, що серед темних і дуже забобонних російських жовнірів ходять найдивачнїйші вісти про вождів так російських як і австрійських та німецьких.

Найчастійше можна почути поміж салдатами оповіданя про ґенерала Келєра. Є він для них найбільшим героєм, більшим як сам великий князь Микола Миколаєвич, навіть більшим як сам цар, а перевисшить його після гадки бранців німецький цісар Вільгельм, німецький ґенерал Гінденбург і австрійський ґенерал Бороєвич. Цісаря Вільгельма представляють собі деякі російські бранці як рицаря закутого в срібний панцир, ґенерала Гінденбурга як столітного старця високого на цілий сяжень. Вкінци австрійський ґенерал Бороєвич, що в зимі 1915 р. боронив карпатських проходів, є в очах темного московського мужика їздцем, що вічно вганяє на кони по дебрах і горах, де тільки покажуть ся Москалі і боронить Карпат.

Про свого ґенерала Келєра оповідають бранці, що його убито кілька разів, але він все чудом ожив, все ставав в що раз то иншім місци на чолі армії і бив ворога. Підчас австрійського наступу на лінію Сяну в осени 1914 р. ґенерал Келєр мав боронити зади російської армії, передовсім переправи через Сян. Салдати розказують собі, що переправи через Сян боронив Келєр особисто, а коли вже в одні́м місци перейшло військо, сам висадив міст у воздух, кинув ся в Сян і переплив його та задержав ся в недалекім ліску. Ту досягнув його австрійський шрапнель і ранив тяжко. З причини віднесених ран Келєр помер, але в часі битв під Лимановою в грудни 1914 р. небіщик боре ся знова. Прості російські салдати, що дістали ся там в полон, розказують іменно, що ґенерал Келєр стояв на вершку горбка, не уступаючи ся з місця, хотяй всюди довкола него падали трупи. Вкінци Австрійці вибили або поранили всіх салдатів, що були на тім горбку, а тоді Келєр, не хотячи попасти в полон, револьверовим вистрілом в серце відобрав собі житє.

За сей „геройський“ вчинок стрінула його нагорода — бо як доказують знайдені розкази головного начального вожда — іменовано Келєра дивізіонером і в часі славного маєвого наступу 1915 р. військ австрійських і німецьких, боре ся він під Горлицями. По проломаню фронту, війська російські кинули ся до втечі, остав тільки ґенерал Келєр, щоби ставити опір до послідної хвилі. Тоді упав коло него австрійський гранат, що вирвав йому ногу. Ґенерал Келєр однак не уступив, станув на одній нозі, підпер ся шаблею і кермував битвою доти, доки не вийшла з него вся кров, а доперва тоді повалив ся неживий на землю. Помер отже по раз третий — але російські жовніри бачили його невдовзі на Буковині. Був здоровий і мав команду над цілим корпусом. В битві під Топоровом — як розказували бранці — знова його тяжко ранено. Чи помер тоді, не знають сказати, досить на сім, що в часі теперішної офензиви російської на галицькім фронті ґенерал Келєр брав знова участь і знова його ранено. Тим разом до-іс про те урядовий російський звіт в слідуючих словах:

„В битві під Пістинем на північний захід від Кут ранено хороброго ґенерала графа Келєра“.

Чи урядове російське донесенє є так само правдиве як згадані висше оповіданя простих салдатів про ріжні неімовірні пригоди ґенерала Келєра — не можна напевно сказати, хоч загально звісно, що в російських урядових воєнних звітах розказують ся нераз про побіди, яких Москалі не віднесли, про занятє місцевостий, які на світі зовсім не істнують. При читаню подібних звітів пригадують ся російські воєнні звіти з часів російсько-японської війни. Японці били Москалів як Жиди Гамана, а російський штаб доносив у своїх звітах: „Ворог побитий. Ми подали ся в зад в порядку. Убито одного козака, а другого ранено“.

НОВИНКИ.

Час відновити передплату на „Свободу“ за другий піврік 1916 р. Хто не заплатить, сему здержить ся висилку газети. „Свобода“ коштує до кінця року 3 К.

Нові відзнаки українського і польського леґіону. Архикнязь Фридрих, начальний командант армії, видав отсей денний приказ: Польський і український леґіон, як відділи добровольців, які майже від двох літ борють ся в рядах ц. і к. армії, дали богато разів блискучі докази своєї вірности, хоробрости, витревалости та добули собі справедливе признанє вождів ц. і к. армії і союзних військ. Почуваю ся спонуканим ще раз висловити своє пизнанє за визначні вчинки в той спосіб, що для польського і українського леґіону заряджую отсе; тут слідує опис нових відзнак для офіцирів, підофіцирів і жовнірів польського леґіону — а дальше приказ: „Команда українського леґіону має предложити предложеня що до відзнаки, яка буде його виріжняти“.

В справі українських написий на зелізницях і українських зелізничих білєтів. Як тільки дійшло до відома Загальної Української Ради, що права української мови не находять після відзисканя Галичини навіть такого пошановання на ц. к. зелізницях, яке мали перед війною, противно — українську мову поминаєть ся з правила як при написях на зелізничих двірцях у східній Галичині, так і на картах їзди — президія Загальної Української Ради внесла письменне представленє до міністерства зелізниць. Коли-ж се представленє, мимо упливу довгого часу, не приносило ніякого успіху, явили ся представники президії Загальної Української Ради д-р Кость Левицький і Володимир Темницький особисто у міністра Форштера дня 12. липня 1916 і повторили устно дотичні домаганя. Міністер обіцяв привернути безпроволочно всі ті права українській мові на ц. к. східно галицьких зелізницях, які прислугували їй перед війною.

Українська спілка для відбудови краю. Визначнїйші українські фінансові і господарські стоваришеня Галичини заснували при співучасти віденського будівельного товариства „Union“ спілку для відбудови знищених війною публичних і приватних будівель. Презвидентом спілки є пос. др Кость Левицький, його заступником пос. Микола Василько і правительственний радник д-р Ізидор Бінг. Місцем осідку спілки є Львів, а її філіяльні заведеня будуть в міру потреби засновувати ся і в инших місцях Галичини.

Централя для відбудови Галичини. Вже зорганізовано і отворено краєву централю для відбудови Галичини, котра стоїть під доглядом прибічної ради, що надає загальний напрям працям над відбудовою краю. Ся прибічна рада складаєть ся з 37 членів, іменно є там 24 Поляків, 12 Українців і 1 Німець. З Українців входять: член краєвого виділу Іван Кивелюк, директор Народної Торговлі у Львові Василь Нагірний, бувший соймовий посол і адвокат в Товмачи д-р Іван Макух, директор Земельного Банку Гіпотечного у Львові д-р Лесь Кульчицький, парляментарний посол і парох в Купновичах пов. Рудки о. Степан Онишкевич, бувший соймовий посол селянин з Угринова пов. Станиславів Лазар Винничук, крилошанин львівської митрополичої капітули о. Тит Войнаровський, бувший соймовий посол і адвокат в Перемишли д-р Теофіль Кормош, майстер шлюсарський у Львові Михайло Стефанівський, директор краєвого Союза господ.-торговельних спілок у Львові і професор гімназії Денис Кореневь, інжинір з Борислава Филип Левицький і секретар Сільського Господаря у Львові Василь Струк.

Український театр у Львові дає тепер кождого тижня в неділю о пів до осьмої вечером представлення в новій величавій салі товариства Лисенка при ул. Шашкевича коло касарні жандармерії. Виставляють ся штуки з нашого народнього житя, на які повинні ходити особливо українські жовніри пробуваючі у Львові, тим більше, що ціна за вступ дуже приступна, а можна повчити ся і загріти свого духа.

Українець військовим австро-угорським заступником. При посольствах в чужих державах є також військові заступники, які свому правительству подають замітки про стан армії в даній державі. Тому що висших штабових офіцирів Українців майже не було, ми досі не мали ні одного військового заступника української народности. Аж тепер першим військовим австро-угорським заступником (аташе) при австро угорськім посольстві в Софії в Болгарії зістав іменований Українець полковник ґенерального штабу Іван Новак, родом з Жовківщини, котрого болгарський король приняв вже на окремім послуханю.

Українці-інваліди в дорозі обміни. Дня 21. червня 1916 р. прибули до резервового шпиталя в Літомерицях в Чехії в дорозі обміни слідуючі інваліди Українці:

Микола Іванець п. п. 89, комп. 16, Іван Гричук п. п. 24, к. 1, Йосиф Зевчук п. п. 80.

к. 6, Гарасим Гулєй п. п. 22, к. 2, Стефан Середницький п. п. 77, к. 6, Василь Заряк п. п. 45, к. 4, Никола Фрюк п. улан. 5, швад. 2, Васько Шафка п. п. 3, комп. 3, Іван Сміло п. п. 89, к. 8, Василь Самар п. п. 77, к. 1. Іван Чернецький п. п. 35. к. 3, Петро Романеску п. п. 19. к. 2, Юрко Тумоц п. п. 89, к. 4, цивільний Дмитро Сабірик, Теодор Сашко п. п. 95, к. 9, Теодор Сухолецький п. п. 19, к. 2, Йосиф Слободянюк п. п. 20, к. 7, Іван Гуреш п. п. 31, к. 13, Микола Курочка п. п. 35, к. 1, Лука Шинокевич п. п. 35, к. 12, Павло Мареняк п. п. 53, к. 4, Юрко Тарзх п. п. 18, к. 2, Альфонс Гетш, однорічний добров. п. п. 4, к. 2, Микола Хміль полк ул. 13, шв. 1, візник Мих. Чумер; візник Андрій Малецький, Мих. Кашул п. п. 22, Дмитро Тарнавський п. п. 55, к. 14, Мик. Лазаренко п. п. 30, к. 2, Дмитро Краінік п. п. 18. к. 1.

Воєнні шкоди в Галичині. Після дотеперішних урядових обчислень в Галичині було знищених або ушкоджених воєнними ділянями в 60 повітах загалом 69.216 домів а 110.865 господарських будинків. Зсеї скількости припадає на 116 місточок в 48 повітах 15.592 мешкальних домів і 16.411 господарських будинків, а в 1323 селах 54.634 мешкальних домів і 103.455 господарських будівель. В 57 повітах є в римокатолицьких парохіях зовсім знищених 15 костелів і 48 сильно ушкоджених і 12 парохіяльних домів зовсім знищених а 27 ушкоджених, 77 господарських будинків знищених і 78 ушкоджних. Греко католицьких церков знищених є 20, ушкоджених 33, 20 парохіяльних домів знищених, і 31 ушкоджених, 87 будинків ерекціональних знівечених, а 60 ушкоджених.

Покликане ополченців р. 1897. Урядово оголошують: Незадовго покличе ся австрійських і угорських ополченців уроджених в 1897 р. котрих при переглядах, які тепер відбувають ся, признано спосібними до служби. Сі, котрі являть ся до перегляду до 22. липня включно, будуть покликані на 1. серпня, а ті, що по сім дни будуть ставити ся до перегляду, на 10. серпня.

Диспенза на полеві роботи з неділї і свята. Львівський греко-католицький митрополичий ординаріят видав дня 15. липня с. р. розпорядок, яким з причини потреби скорого зібраня земних плодів з поля для правильного виживленя армії і людности та задля браку робітника по причині покликаня мущин до військової служби надаєть ся диспензу (звільнене) від святкованя неділь і свят в сім році аж до часу, коли не збере ся земних плодів з поля. В неділю і свята вірні мають вислухати раненько Служби Божої, почім вільно їм робити в поли. Сей розпорядок мають священики оголосити по церквах.

Ранені і бранці у Львові. Минувшого тижня слїдно було у Львові великий воєнний рух. Улицями їхали автомобілї Червоного Хреста, котрими перевожувано до шпиталів ранених учасників битв на галицькім і волинськім фронтї. Ранених звожувано також трамваєвими возами. Всїх перевожувано легко і справно до шпиталів, звідки знова відвожувано на зелїзницю всїх тих, що трохи поздоровіли. Через Львів переведено в послїдних днях около 2000 російських бранців взятих недавно в полон.

Причастіє для дїтий в другі роковини світової війни. Папа римський Венедикт XV. видав розпорядок, котрим припоручає всїм католицьким епископам в Европі, щоби в неділю дня 30. липня 1916 р. як в другі роковини вибуху світової війни припоручили свому підчиненому духовенству уділити причастія як найбільшій скількости дїтий.

Ограничене споживаня мяса і товщів. На підставі міністерського розпорядку, який входить в житє з днем 25. липня 1916 р. поширюєть ся заказ споживаня мяса в днях безмясних себто ві второк і в пятницю на всї пригожі до споживаня части вола, теляти, безроги, барана, кози, коня, крілика, домашної птиці і дичини, дальше на мясні консерви, масарські вироби включно зі шинкою, а з деякими виїмками також на ковбаси. Споживанє мяса в приватних господарствах в безмясні дни заказуєть ся під карою. В шинкарських господарствах та всїх підприємствах, які видають поживу, обід чи вечера може містити лиш 2 роди мяса. Заказане є подавати всї потрави смажені в розпущенім товщи або маслї, дальше заказуєть ся подавати сире або розпущене масло, а в суботу є заказане вживанє товщів до приправи риб, мясних потрав в тих підприємствах. Одній особі не вільно подати більше чим одну мясну потраву. Вага мяса зглядно риби подаваної в потраві не може переходити певної границї. Спис потрав разом з ціною має бути виставлений у виднім місци з улиці. Заказуєть ся фабрикацію консерв мясних для цивільного населеня. Краєві власти є уповновласнені ограничити фабрикацію масарських товарів до певних родів.

Теперішна офензива і воєнне обезпечене. Велика російська офензива, а неменше і італійська протиофензива, спричиняють смерть неодного з наших жовнїрів. Про се повинні памятати родини покликаних до війска і обезпечувати їх в воєннім обезпеченю на случай їх смерти на поли битви або в наслїдок ран чи пошести. Оплата за воєнне обезпечене мала і можна її складати в податковім уряді. Се повинні робити головно ті, що беруть військові причинки. Наші люди повинні жадати українських поліс обезпеченя.

Бронз замість золота. З огляду на трудности в добуваню золота видав цїсар розпорядок щоб доси вибивані з золота ордери, а іменно: ордер Леопольда, зелїзної корони та Фраанц Йосифа і золоті медалї хоробрости роблено від тепер з бронзу.

Російська адмінїстрація занятої Галичини і Буковини. Російські часописи доносять, що адмінїстратором Буковини і занятої части Галичини має стати генерал адютант Трепов, а його помічником та посередником між населенєм і правительством граф Йосиф Потоцкий, польський магнат з Волини.

Воздушна труба шалїла минувшого тижня в місті Вінер Найштадт коло Відня. Зірвав ся такий шалений вихор, що зривав з камениць дахи і ніс їх далеко у воздусї а опісля кидав на землю. Людий і звірята, а навіть вози з кіньми, вихор підносив високо в гору, ніс їх кількадесять кроків, а кинувши їх на землю, убивав їх на місци. Загалом погибло тоді на місци около 40 людий, а около 200 людий тяжко поранено. Коний, коров і свиний убила буря кількасот штук. Загальна шкода нанесена сею бурею виносить около три міліони корон.

Як галицькі Жиди викручують ся від війска. Недавно відбулась у Відни розправа перед дивізійним судом краєвої оборони проти 20-літного торговельного помічника Мошка Цімермана з Галичини, обжалованого о злочин проти § 67. військового зак. Акт обжалованя підносить, що він ставав до бранки дня 19. жовтня 1915 перед бранковою комісією у Кракові, яка признала його як нездібного до військової служби. Підписи на ополченецькій карті були пофалшовані. По сій причинї станув Цімерман у друге перед бранковою комісією, яка признала його як здібного до військової служби. Доходженя виказали, що Цімерман взагалї не ставав до бранки в Кракові, що послугував ся підробленими військовими лєгітимаціями, щоб лиш увільнитись від військової служби. По переведеній розправі засудив суд Цімермана на 8 місяців арешту та грошеву кару в квотї два тисячі корон, при чім сейчас відставлено його до військової служби. Кару арешту має відбути доперва по війнї.

Зрада визначних Італїйців. Посол до австрійського парляменту з міста Трієнту д-р Цезар Батісті попав ся в послїдних боях як капітан альпінів на італїйськім фронтї в австрійський полон. Як австрійський підданий вступленєм до ворожої армії допустив ся він злочину головної зради, за що відповів перед воєнним судом Австрійська стежа відставила його до Трієнту. Д-р Батісті вже в серпни 1914 р. втїк через границю до Італії, вів там оживлену протиавстрійську аґітацію, а з почином війни вступив до італїйського війска в характері поручника. Разом з дром Батісті дістав ся в австрійські руки один з молодих італїйських полїтиків з Тироля др Фільці, кандидат адвокатури з Роверета як італїйський поручник. Послїдні телєграми доносять, що дра Батісті засуджено на смерть. Вирок виконано 14. липня с. р.

Міжнародна мирова манїфестація. Зі Штокгольму доносять: Міжнародна нарада для мирового посередництва, що відбула ся недавно в Штокгольмі (столиця Швеції), дала почин до уладженя у всїх краях мирових манїфестацій в дни 1. серпня 1916, в якім кінчить ся другий рік війни. Кличем манїфестації має бути: „Недопустити до третої воєнної зими“. Невтральні европейські і американські держави мають зажадати від воюючих сторін, щоби подали свої мирові услівя. Крім публичних зборів, походів і богослужень, має бути у всїх невтральних краях переведена дня 1. серпня рівночасна 5 мінутова перерва у всякій праці. О год. 10. перед полуднем здержить ся цїлий цивільний рух на 5 мінут, навіть кождий зелїзничий поїзд стане на кілька секунд в місци, де буде находити ся в означеній порі. Богато держав згодило ся на сю манїфестацію.

Замах на президента Арґентини. Дня 9. липня с. р. в Бунейос Айрес (столиця полуднево армериканської держави Арґентини, на полудне від Бразилії) після перегляду війск, якийсь чоловік, який заявив опісля, що є анархістом, стрілив кількакратно з револьвера до президента републики, в хвилї коли він стояв на бальконї своєї палати. Президент є ранений. Виновник замаху називаєть ся Мандріні.

Злодій російським ґенералом. Російські газети доносять, що командант 17 російського корпусу ґенерал Ресвій одержав ордер святої Анни І. кляси. Сей ґенерал звав ся давнійше Райнбор, котрого засуджено за великі крадіжи з часів як був ґубернатором Москви на чотири роки вязниці. Тепер з причини браку ґенералів цар його уласкавив і приділив до чинної армії. Нема що казати — гарних ґенералів мають Москалї.

Сто ґранатів на мінуту. Такого нагального огню, як підчас теперішної англьо французької офезиви, ще не було. Правдиве море огню проливало ся воздухом. В мінуті спадало пересічно по 100 ґранатів. Підмоги приходили що раз при звуках музики. Жовнїри йшли в бій співаючи. Небо було аж чорне від димів. Англійці мали свої гармати на лївім крилї під Тієпваль в центрі під Ля Боассель і на правім крилї від Фрікура аж до Манети. Огонь їх був страшний. Одно трудно поняти: як Німці могли видержати в тім пеклї. Бо з ударом години пів до осьмої рано розгоріло ся правдиве пекло. Поруч гармат сипала огнем і піхота, а в горі лїтали летуни, кидаючи бомбами. Один з бранців оповідає, що видів ескадру з 60 лїтаків, яка оперувала над німецькими лініями.

Заміна жінок. В однім селї в Ярославщинї недалеко російської границї було занятє при полевих роботах більше число полонених Москалів, котрих розміщено в селянських хатах. До одної з хат, що належить до жінки, якої муж дістав ся до російської неволї, приміщено полоненого Москаля, що мав своє сільське господарство в уфимській губернії в Росії. Недавно по довших місяцях одержала ся жінка від свого чоловіка картку, в котрій їй доносить, що попав в полон і тепер жиє в селї К. уфимської губернії, де працює як полевий робітник у такої то а такої Московки. Показало ся, що полонений Москаль походить як раз з того села, а жінкою, про котру пише в картцї, є його власна жінка.

За послїплатою почта пакунків тепер не приймає, тому не можемо висилати „Евангелія“ за послїплатою. Просимо ласкаво рівночасно з замовленєм прислати гроші. — Адмінїстрація „Свободи“, Львів, Ринок 10.

В справі передаваня жеребних військових клячий рільникам.

З покликом на попередні оголошеня в справі передаваня жеребних військових клячий до ужитку рільникам подаємо отсим докладні услівя, на яких військова управа передає їх господарям. Поданя о віддане військових жеребних клячий вносити належить до міністерства рільництва (відділ: Inspektorat für Pferdezuchtanstalten, Wien I. Liebiggasse 5). Поданя мають бути остемпльовані на 1 К. Коли господар, який стараєть ся о жеребну кляч, віддав передше свої конї до військового ужитку, чи то внаслїдок зареквірованя через військові відділи, чи то внаслїдок заасентеро-

ваня (Evidenzblattpferde), має надмінити се в своїм поданю, тому що господарі такі мають першеньство в стараню о військові коні і через власти будуть протеговані. Скріплене подання потверджене через староство або рільниче товариство не є вимагане. Задля береження інтересів нашого хлібоборства порадно є надсилати відписи внесених до міністерства подань краєвому товариству господарському „Сільський Господар“ у Львові, ул. Зіморовича 20. Права і обовязки переймаючого вагітні клячі військові подає правильник, який господар має у формі реверсу підписати.

Правильник сей звучить: 1) зобовязую ся військову кляч . . . . аж до її ожереблення безплатно плекати і в чотири до шість місяців по ожереблению в стані до воєнної служби придатнім назад віддати;

2) що до правних постанов о держаню військових коний піддаю ся істнуючим тепер правним постановам о держаню урльопованих коний кавалерії зглядно піхоти (з її відділів машинових крісів) з тою ріжницею, що коли кляч з моєї вини згине, пропаде, буде мусіла бути убита і т. д. або коли я її продам, зглядно заставлю, обовязую ся заплатити військовій управі ціну за кляч дійсно заплачену і мені відому, а не звичайну ціну за військову ремонту;

3) потверджаю відбір провірної книжочки (Kontrollbuch) і обовязую ся віддати її рівночасно при віддачі клячі;

4) як винагорода за живлене, приміщене, і инші видатки получені з держанем жеребної клячі, припаде мені на виключну і неоспориму мою власність сподіване жеребя;

5) Коли кляч скине жеребя або жеребя по народженю згине, маю право віддати кляч військовій управі зараз, не маю однак права жадати звороту якихнебудь коштів (за живлене, приміщене і пр.);

6) вкінци зобовязую ся віддану мені кляч через весь час її держаня уживати лиш до таких робіт, які не спричинять шкоди її здоровлю. Подаючи отсе до відома, взиває підписане краєве товариство господарське інтересованих, що вони безпроволочно внесли умотивовані і остемпльовані подання до міністерства рільництва, надсилаючи відписи їх до підписаного товариства.

Краєве товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові.

З друкарні „Діла“ Львів, Ринок 10. Видавець: „Діло“, стов. зар. з обм. пор. За редакцию відповідає: Др. Степан Баран.